

Právní úprava nemocenského pojištění se dotýká téměř každé ekonomicky činné osoby a je v poslední době velmi diskutována. Současná úprava je zastaralá, poplatná době svého vzniku a roztržštěná do mnoha právních předpisů, často i podzákonných. Byla schválena nová komplexní právní úprava nemocenského pojištění, jejíž účinnost byla odložena, a v současné době jsou navrhovány v rámci reformy veřejných financí další zásadní změny v této oblasti. Právní úpravu nemocenského pojištění tak čekají zásadní změny. A to jsou právě důvody, pro které byla vybrána oblast nemocenského pojištění jako téma této rigorózní práce.

Problematika nemocenského pojištění je zpracována od samotného ústavního zakotvení sociálních práv. V části I. je podrobně rozebrána úprava v Ústavě České republiky a v Listině základních práv a svobod. Výklad je doplněn o odkazy na související judikaturu.

O systémovém zařazení úpravy nemocenského pojištění v rámci širšího okruhu právních vztahů sociálního zabezpečení se stručným popisem jednotlivých oblastí sociálního zabezpečení, které jsou založeny jak na principu pojistném, tak také zabezpečovacím, pojednává část II., která se dále člení na kapitoly a podkapitoly podle jednotlivých odvětví.

Část následující se zaměřuje již na samotné nemocenské pojištění, a to spíše z hlediska právní teorie. Je zde pojednáno o právních vztazích nemocenského pojištění a jednotlivých základních prvcích těchto vztahů, ať už se jedná o subjekty, obsah, objekt nebo odpovědnostní právní vztahy. Pozornost je věnována také jednotlivým sociálním událostem.

V části IV. je upraven historický vývoj nemocenského pojištění. V počáteční fázi vývoje je zpracování historie pojato širěji a je zde pojednáno od péče o chudé a nemocné, přes úpravu spolků a nemocenských pokladen až po právní úpravu pro určité skupiny obyvatel, jakými byli například státní zaměstnanci. V práci je dále zmíněno zavedení povinného veřejného pojištění, rozsáhlá úprava nemocenského pojištění za první republiky, změny provedené v období socialismu, návrat k demokratickým tradicím po roce 1989 a vývoj právní úpravy po sametové revoluci až do současnosti. Tato část je rozdělena do čtyř kapitol, které pojednávají o historickém vývoji ve vymezených obdobích.

Zakotvení v mezinárodních smlouvách a právu Evropské unie a stručný nástin úpravy v jiných evropských zemích s různou tradicí úpravy nemocenského pojištění je obsahem částí V. a VI. Část V. je členěna podle mezinárodních organizací a část VI. podle jednotlivých států.

O v současnosti účinné právní úpravě nemocenského pojištění je pojednáno v části VII., která je dále rozdělena do 4 kapitol týkajících se zaměstnanců, skupin osob s odchylkami v právní úpravě, osob samostatně výdělečně činných a příslušníků ozbrojených sil a bezpečnostních sborů. V první z nich je uvedena obecně platná úprava, které je dále rozdělena do podkapitol podle věcného zaměření, a v dalších kapitolách je pak poukázáno na odlišnosti vztahující se k popisovaným skupinám osob. Práce je zaměřena především na hmotněprávní úpravu. Procesní stránka je uvedena pouze stručně a není podrobně rozebrána. V textu jsou zapracovány související judikáty.

V následující části jsou popsány zásadní změny, které měl přinést zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. Podle obsahového zaměření obsahuje tato část deset kapitol, týkajících se účasti na nemocenském pojištění, dávek, pojistného, posuzování zdravotního stavu, orgánů a řízení ve věcech nemocenského pojištění a důsledků odložení účinnosti zákona.

Vzhledem k tomu, že se navrhuje další změny v oblasti nemocenského pojištění, je v části IX. pojednáno o v současné době diskutovaných změnách právní úpravy se zcela jinou konstrukcí výpočtu dávek nemocenského pojištění, především nemocenského.

Celá práce je zakončena obecným shrnutím, vymezením nemocenského pojištění ve vztazích k jiným právním odvětvím a zamyšlením se nad smyslem nemocenského pojištění, současnou právní úpravou a navrhovanými změnami.